

Naujienu Antroji Dalis

NR. 805

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXII METAI

VISTASPATS

KAS SUVALGĖ J. BASANAVIČIAUS SŪRĮ?

(V. Paškevičių prisiminus)

1965 m. spalio 9 d. Brooklyne (N. Y.) mirė Vincas Paškevičius, gimęs 1889 m. Kunigiškių kaime, Bartininkų val., Vilkaviškio apskr. Jo tėvai buvo mažžemiai. Sūneliui Vincukui vaikystėj teko patirti samdinio dalį, — mažo piemenėlio, didelio vargdienėlio likimą.

Bet Vincas Paškevičius tas praleistas vaikystės ir jaunystės dienas Lietuvoj prisimindavo sultingomis varsomis žaidžiant jo akyse ir su džiaugsmu. Tarp piemenėlio sunkių dienų didelių varganų, pasitaikydavo ir prošvaistinės jaunystės valandos, kupinos jaunatviškų nuotaikų, džiaugsmu padabintų. Prisiminimuose jos nustelbdavo visus nepatogumus ir nepriteklus, pakeltus ir paliktus Lietuvoj — toli gyvenimo praecityje.

Prieš Vinco Paškevičiaus mirtį (rodosi, rugsėjo mėn.) buvau atsilankęs pas jį, jo nuosauvoose namuose 97-23 — 107 St., Brooklyne.

Kaip ir kitomis pas jį atsilankymo progomis, mudviejų pašnėkesys tuoj atsidūrė Bartininkų kalvotose lygumose, Lietuvoj.

Jis visada gyvai pasakodavo apie savo praleistą jaunystę Lietuvoj.

Vincas Paškevičius atvyko į JAV 1912 m. pas savo brolių Augustą. Amerikinio gyvenimo bangose nenuskendo jo jaunystės dienos, išgyventos Lietuvoj. Geros nuotaikos suimtas, linksmai jis kalbėdavo apie savo gimtinę. Nors mano atsilankymo metais Vincas Paškevičius jau buvo ligos stipriai paveiktas, iš dalies paraližuotas, akys susilpnėjusios, jau laikėsi nušalyj nuo visuomenės gyvenimo. Keleiviui, Naujienoms senokai buvo nustojęs siuntinėjęs savo žinias, bet kaip susimesdavo šneka apie Lietuvą, jis staiga pagyvėdavo, lyg ligos suimtą savo padėtį pamiršęs, įsismagindavo porinti savo atsiminimus iš Lietuvos. Ir jam bešnekant, atrodė lyg visa tai jis vakarykščiai pergyveno. Štai tik visai dar neseniai piemenavo, suaugo į pusbėrnį ir ūsams sužėlus išvyko į jam nežinomą šalį laisvės ir geresnio gyvenimo ieškoti. Bėgo nuo maskolių.

Nelengvos dienos buvo piemenėlio Lietuvoj, ypač samdinio. Reikėjo ganyti nuo saulės patėkėjimo iki nusileidimo. Tik didesnių karščių metu vidudienį gyvulius parsigindavo į namus. Šiaip išties dieną lauke su gyvuliais. Įkyru ir ilgu. Bet piemenukai patys pajvairindavo tas pavasario, vasaros, rudenio dienas savo dainomis, savo rankdarbiais ir kitomis pramogomis,

kad ir smilių gyvulių varymu per šerengą.

O kas iš piemenukų nemokėjo pasidaryti sau švilpynės ir medžio žievės ar molio pavasarį iki molis neišdžiūdavo? Ar negalėjo iš to paties molio nusilipdyti gyvulėlius ar juos iš medžio nusidrožti?

Juk ir garsieji Lietuvos dailininkai, Lietuvai dailės vainiką pynę, Petras Rimša, J. Grybas, Zikaras ir kiti savo dailės pirmas pamokas ganyklose pramoko.

Anot Vinco Paškevičiaus žodžių, piemenėlis, bent jo apylinkėj buvo pagarboj. Niekas nedrįso jo nuskriausti ir, jei nuskalto, tokia kaltė buvo su įspėjimu ar net be jo, atleistas. Štai jo garbei net Sekminių pirmoji diena buvo paskirta. O kas tada iš piemenėlių buvo apeitas kokia nors dovanėle, jei jis tą dieną savo gyvulių bandą anksti išgindavo, gyvulius žolynų ir gėlių vainikais padabinęs. Jei bent kuris miegalius, tą jam skirtą dieną, pražiopsodavo. Tarp tų gautų dovanėlių lenktinis peiliukas buvo beveik būtinas. Tai buvo įrankis pamariginti ilgas piemenavimo dienas.

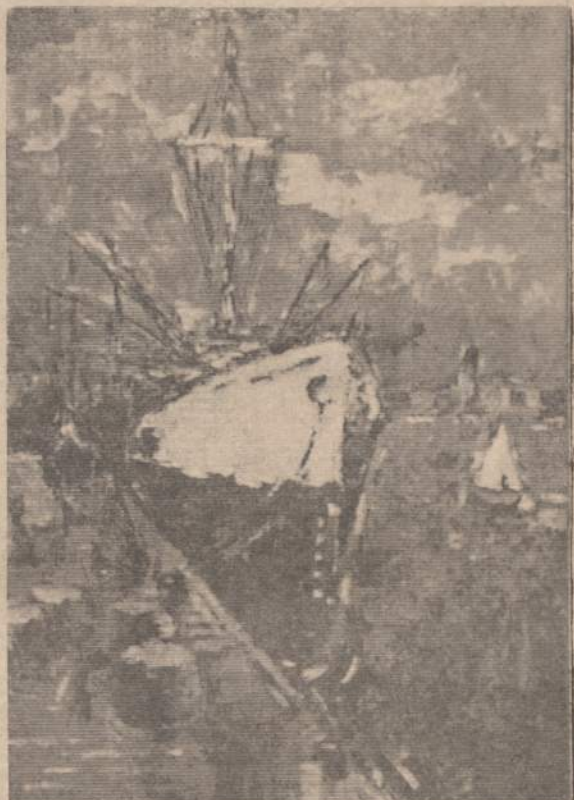
V. Paškevičius pakartotinai man pasakojo apie vieną nuotyki, kuris giliai įstrigo jo atsiminimuose.

Jo tėvų sodyba buvo netoli nuo Basanių, taip kaimynai vadindavo Basanavičių ūkį. Jis plačiai garsėjo visoj apylinkėj besimokančiu Jonu Basanavičium. Kai parvažiuodavo jis atostogų, tai visa apylinkė lyg atgydavo. Mėgo jis žmonių dainas, pasakas, tad ir iš laukų darbo visi grįždami dainuodavo. Plito gandas, kad studentas Jonas Basanavičius tas dainas ir pasakas užrašo ir kažkur išsiunčia. Bet vargu kas žinojo, kad vėliau tas pats dainų mėgėjas buvęs studentas, redagavo Aušrą. Bet ir tada, kada daktaru tapo, jis vasarą atsilankydavo savo tėviškėn. Būta džiaugsmo ir pasididžiavimo, kai vieną vasarą jis grįžo kario gydytojo uniformoj, anot žmonių, tada ir pats Vilkaviškio načalninkas jam pagarbą atiduodavo.

Jono Basanavičiaus ne vien tik tėviškėj buvo laukiamas tas didelio mokslo žmogus, bet ir visos Bartininkų apylinkės gyventojų. Jo tėviškėj visada tinkamai pasiruošdavo jį sutikti, prideramai pavaišinti.

Vieną jau gerai išaušusio pavasario vidudienį, piemenukas Vincelis turėjo pereiti per Basanavičių sodybą. Einant pajuto stipriai dilginantį šviežių sūrių kvapą. Dairios. Žiūrį kieme su-

(Nukelta i 2 psl.)

Valentinas Ramonis-Ramonaitis Čikagos uostas (aliejus) (iš Jaunųjų Dailininkų Klubu parodos Čiurlonio galerijoje)

MAŽAS PINIGĖLIS

Atsiminimų žiupsnelis

Lyg ir įvadas

V. Kalvelis iš New Yorko pasirošė pereitą vasarą brolio aplankyti Lietuvoje. E. Jasiūnas iš Chicago paprašė jį parvežti sovietinių pinigų. Prašyta — padaryta. Grįžęs iš Lietuvos, V. Kalvelis pasiuntė E. Jasiūnui keletą popierinių banknotų. Vieną metalinį rublį pasilaikė sau ir nutarė žiemą šventėms kartu su linkėjimais pasiųsti. Pasiuntė. Atsakymo jokio. Gal negavo? Lūkuriavo abejonių suimtas, nesmagumų spaudžiamas. Ir štai vasario mėnesį laiškas iš E. Jasiūno. Jame mažas pinigėlis — 1666 metais Didžiosios Lietuvos kunigaikštystėj kaltas varinis šilingas!

Mažas pinigėlis, o kiek prisiminimų

Jau visą šimtmetį Lietuva buvo išgyvenusi taip vadinamoj Liublino Unijoj su Lenkija. Lietuvai Liublino unija buvo įpiršta Lenkijos, pažadėjus Lietuvos smulkesnius bajorus sulyginti su Lenkijos bajorais teisių atžvilgiu. Stambūs Lietuvos bajorai žemvaldžiai tokiai unijai nepritarė. Ją įgyvendinus, jie kas žingsnis stengėsi įrodyti, kad Lietuva yra atskira valstybė, tik suėjusi į uniją su Lenkija. Lenkija nėra suvienyta valstybė — Žečpospolita, bet Lietuvos ir Lenkijos valstybė. Štai kad ir pinigų kalimu pas save Lietuvos stambioji bajorija norėjo pabrėžti, kad Lietuva tai ne tas pats kas Lenkija. Lietuvos valstybės išdas nepriklauso

nuo Lenkijos. Jis turėjo savo valdytoją ir savus kalamus pinigų, nors ir vienodos vertės. Ilgainiui Lietuvos pinigai buvo vertingesni už Lenkijos. Lenkijos visokios ūkinės suirutės ir kitos negerovės privertė savo pinigų kalti ne iš gryo vario ar sidabro, bet su priemaiša. Lietuvos gi pinigai buvo kalmi iš gryo vario. Jų ir svoris buvo kitas. Lietuvos išdui priklausė visos gaunamos pajamos iš savo šalies ūkio, tai yra įvairūs mokesčiai bei muitas. Lietuvos išdininkas, visai nepriklausomai nuo Lenkijos, galėjo daryti per savo valdininkus - revizorius patikrinimus tiek dvaruose, tiek muitinėse, pas girininkus — ar jie sąžiningai atsiskaito, su Lietuvos išdu.

Lietuvos išdu valdytojui priklausė ir pinigų kalimas. Lietuvoj tada veikė kelios pinigų kalyklos.

Lietuvos ir Lenkijos seimai buvo šaukiami atskirai. Bet ilgainiui buvo išleistas Žečpospolitos seimo įstatymas, kad apskričių Lietuvos seimeliams jo nutarimai yra privalomi. Apskričių seimeliuose, kaip ir seimuose jo nariai naudojami veto teise, tai bet kuriuos Žečpospolitos seimo nutarimus seimelis galėjo paversti niekais.

Buvo šaukiami ir hendri Lietuvos ir Lenkijos seimai. Jie dažnai būdavo išardomi užsispynusių arba papirkty bajorų, pasinaudojus veto teise. Įvykdavo net kruvinos peštynės. Štai 1669

(Nukelta i 2 psl.)

KAS SUVALGĖ . . .

(Atkelta iš 1 psl.)

dėti ant lentos sūriai džiovina mi. Neiškentė ir čiupo vieną sūrį. Didelis čia daiktas nukniaukti sūrį! Jei ir sužino, tik pasijuokia, pabara, o piemeniui net nieko nesako. Mat, didelis vargdienėlis. Jam daug kas atleistina.

Rytojaus dieną šeiminkė susigriebusi, kad trūksta vieno sūrio. Kaip ims visą šeimą barti, ko iki tol panašiais atsitikimais nedarė.

Pasirodo, dingo saldainis sūris, skirtas Jonui Basanavičiui. Jis diena iš dienos buvo laukiamas parvažiuojant. Šeiminkė barė savo šeimą ne tiek dėl sūrio dingimo, kiek dėl saldainio sūrio, skirto laukiamam, visų gerbiama svečiui. Prašo prisipažinti, kas sūrį suvalgė.

Tokio nėra!

Sūrio dingimas nugarsėjo plačiai. Šiaip niekas dėl tokio įvykio galvos nesuktų. Čia sūris buvo numatytas garbingam svečiui. Sužinojo apie tai ir Vincelis. Nusiminė. Nusikriaudė ir jo laukiamą svečią. Pasijuto nusikaltes. Neiškentė, nuėjo ir prisipažino. Šeiminkė pirštu pagrūmojusi pasakė:

— Šelmi! Sūrio negaila, bet kam būtinai pasirinkai tą saldujį?

Toji istorija tuo ir baigėsi. Jonas Basanavičius nuskriaustas neliko. Jam buvo ne vienas, o keletas saldujų sūrių pagaminta, saulėj išdžiovinta ir kelionei įdėta. Vincelis tik į JAV atvykęs sužinojo, kad jis nuskriaudė Aušros redaktorių. Deja, Vinceliui neteko susitikti su Bartininkų Jonuku ir papasakoti savo jaunų dienų tą nuotyki. Būtų skaniai pasijuokę.

MAZAS . . .

(Atkelta iš 1 psl.)

m. rugpiūčio mėn. sušauktame bendrame seime įvyko kruvinos peštinės. Bajoras Masalskis ir jo sūnus buvo užmušti. Užmušė juodu tie bajorai, kurie nenorėjo paklusti jo uždraudimui veto teise.

Panašios peštinės pasikartodavo ir apskričių seimeliuose dėl tos nelaimingos veto teisės.

Besinaudojančius veto teisėmis bajorus buvo lengva papirkti. Ta proga naudojosi ir svetimos valstybės. Štai kai kilo sumanymas panaikinti veto teisę, Rusija ir Prūsija iškišo į tą reikalą ir neprileido prie nutarimo veto teisės panaikinimo. Renkant Lietuvai ir Lenkijai bendrus valdovus — karalius, svetimos valstybės buvo labai užinteresuotos iš kurios giminės bus karalius išrinktas. Kiekviena jų norėjo per karalių turėti visam kraštui savo įtakos. Yra neginčytinas faktas, kad vicelkancleris Pacas iš Prancūzijos agentų gavo nuolatinį atlyginimą. Ir ne tik jis, bet ir jo žmona ir kiti valstybėj įtakingi asmenys.

Tu papirkėjų dėka Len-

kijos valstybė, kartu su Lietuva, pradėjo smukti. Tuo naudojosi Rusija ir švedija. Viena ir kita jų buvo užinteresuotos Baltijos pajūriu, vandens keliais susisiekti su Vakarų valstybėmis prekybos reikalais.

Lietuvos nepriklausomas izdas ir savas pinigų kalimas — išsilaikė iki aštuoniolikto šimtmečio pabaigos.

Prieš tris šimtus metų nukaltas Lietuvos varinis šilingas išėjo į apyvartą neramiais metais. Lietuvos ir Lenkijos valstybės buvo puolamos ne vien tik kaimynų, bet ir vidaus gyvenimas buvo neramus.

Nors kultūriniai Lietuva tada jau buvo toli pažengusi. Vilniaus — 1578 m. ir Karaliaučiaus — 1544 m. universitetai buvo išleisdę nemaža mokytojų žmonių. 1547 m. jau pasirodė pirma knyga lietuvių kalba rašyta, tai Mažvydo Katekizmas. Savo raštais vėliau pasirodė S. Rapalionis, miręs Karaliaučiuje 1545 m., Abromas Kulvietis ir daug kitų, tarp jų ir Danielius Kleinas, miręs tais pačiais 1666 m., kai buvo išleistas šilingas. D. Kleinas išspausdino net dvi lietuvių kalbos gramatikas.

Lietuvai ypač buvo sunkūs 1655—1667 metai, kai Rusija puolė Lietuvą tikslu atimti iš Lietuvos Ukrainos ir Bielorusijos žemes.

Anot to meto eilių rašytojo P. Šrubausko, mirusio 1680 m.:

Sunkią koroną visi apturėjom,
Nekalti žmonės krauju apsiliejo,
Bažnyčias žventas, miestus ir miestelius,
Dvarus ir sodus degin neprietelius...

Vargino žmones iš skūros lipdami,
Nei jokio daikto namie nepalikdami...

O kad tas prieš tris šimtus metų išleistas Lietuvos pinigėlis šilingas prabilti galėtų, jis daug pasakytų! Jis papasakotų kokiais neteisingsiais ir suktais keliais atsidurdavo iš vienos piniginės į kitą; kurie Lietuvos bajorai saivaliavo, savanaudžiaavo; kas "dėl gardesnio šaukšto" buvo paperkamas ir kas greta jų niekšų, išdavikų darbuosiai išsaugoti Lietuvos valstybingumą ir kurių piniginėse šilingas nebuvo visagalis, kurie nesidavė paperkamai.

Ir nūdien Lietuva "sunkią koroną apturėjo" iš to paties savo kaimyno. Lietuva neteko bet kurio savarankumo ir litas jau nebekalamas Lietuvoj. Ir dabar Lietuvos pasitaiko niekšų parsidavėlių ir greta jų yra kilnių asmenybių, savo tautos sargyboj būdinių.

V. Kalvelis, bežiūrėdamas į gautą iš E. Jasiūno tą mažą pinigėlį — buvusios Didžiosios Lietuvos kunigaikštijos varinį šilingą, turi ką iš Lietuvos praeities prisiminti.

Vistaspats

NAUJIENAS SKAITYTI VISI
ROVIO ŽMONES DARBINI
AL RIZNURAI IROFESIO
VAL DVASININKAI VALS
PININKAI MOKSLININKAI
GŽINO MŪSŲ NAUJIENOS
DIOGA MĖGINIAIŠIAS
NIAS O CERIAIŠIŠS
TUS

IS NAUJOSIOS VINCO MYKOLAICIO-PUTINO POEZIJOS

ŠOKEJAS

Garsus dirigentas
Ir mažas šokėjas,
Iš kaž kur į didelę sceną atėjęs.

Dirigentas:

Aš grosiu tau vieną vienintelį
Tą šokį tu pats pasirinki. [šoki,
Ir kito ieškot nemėginki.
Ir nieko daugiau negalvoki,
Tik šoki, ir šoki, ir šoki.
Gal būt, kad apsvaigęs tau galva,
Ir scenoj prigas žiburiai, —
Tu nieko neboki,
Tik šoki ir šoki.
O kuomet ims brėkšti jau naujas
Ir tu būsi kitas. [rytas,
Bet šiandien tu nieko daugiau
Tik šoki, tik šoki [negalvoki,
Tą vienintelį šokį.

Š o k e j a s :

Gerai. Mudu esam abu pasirengę.
Tegu tą užuolaidą juoda nuden-
Užgrosk man Sen-Sanso [gia!
Dance macabre.

SUSIMĄSTYMAS APIE AMŽINASTĮ

K a z y s B o r u t a

Po nevykusios kelionės į amžinastį
sugrįžau atgal į Vilniaus senamiestį,
kur apsigyvenau naujo namo bute
su žemom lubom kaip karste,
o pro langus lindo lyg šmėklos
senos sinagogos griuvėsiai pamėklės.

Tą pirmą nemigos naktį man pasiva-
larsį atgijo seni kvartalai. [deno,
ir sena sinagoga atsistojo,
o ant jos žydro balkono
vėl sėdi rabinas Gaonas.

— Rebe Gaonai? — tariau. —

Aš labai atsiprašau,
jei sutrukdysiu

J. KAUNAS

VYRAS SU CHARAKTERIU

Rugsėjo 5 d. Polonia Grove sode, Čikagoje, 4604 Archer Ave., lenkų valstiečių partija atšventė savo tradicinę derliaus šventę — Dożynki. Partijos veikėjas Bolesław Krakowski šventę organizavo ir jos programai vadovavo.

Šventėje dalyvavo ir svečias iš Vašingtono, lenkų valstiečių tėvas Stanisław Mikolajczyk. Šventės svečių tarpe buvo taip pat žaliojo Internacionalo atstovai: čekai, ukrainiečiai, lietuviai ir kiti.

Programa prasidėjo šokiais. Estradoje pasirodė merginos ir vaikinai su grėbliais ir piauvais įtikinaniai atlikdami cemoninius šokius derliui atminti. Tie pat asmens pridengtais balsais padainavo liaudies dainų motyvais. Šitos dainos suteikė šokiams mistišką atspalvį.

Šokius atlikę, šokėjai, -jos iškilmingai pagerbė svečią Mikolajciką. Šitai susirinkusiems svečiams pristatytas, jis pasakė kalbą, kurios turinys seka žemiau. Toliau ėjo vaidybos ir šokių gabalai pakaitomis.

Vyresniųjų aktorių pora iš Anglijos Londono meistriškai atliko humoreskės dalykėlius. Profesorius Feliks Konarski, vadinamas Mr. Refren, savo balsu meistriškai imituoja mu-

jums mąstyti apie amžinybę, bet labai norėčiau pasikalbėti apie Maimonido filosofiją, kuri man seniai neduoda ramybės.

Pirmą kartą su ja susidūriau po karo, kai vienas suvargęs žydas, perėjęs per visus mirties lagerius ir neišrūkęs pro krematoriumo kamina, rūsyje į kampą nusigręžęs graudžiai barakatinavo, nes manė, kad per stebukla tik vienas žydas pasaulį išlikęs, ir apraudojo savo tautos likimą.

Tada mudu išsikalbėjome apie Maimonido filosofiją, kad žmogus ne už savo kalbę, bet už visą tautą, ir jos istoriją kenčia.

Ir pats nekartą taip galvojau, tikslai nenorėjau tikėti. — Būk malonus, rebe Gaonai, juk tu esi išminties bokštas, pasakyki: argi tai gali būti teisybė?

Susimąstęs Gaonas man nieko neasakė, tikslai, įnikęs į storą talmudo knygą, liūdnei galvą palingavo ir nusigręžė į amžinybę.

O aš vėl atsidūriau naujo namo bute kaip karste su neišspręsta mįsle: — Už ką žmogus, tautos, visa žmonija baises kančias kenčia ir niekada jos nesibaigia?

Pavasarij norėjau dar kartą su Gaonu apie tai pakalbėti, bet ten, kur buvo griuvėsiai, žiūriu — vaikai žaidžia. Gal taip ir reikia. Gal jie ir yra amžinastis, ir per juos atgis senamiestis.

Iš "Poezijos Pavasaris", Vilnius, 1965.

zikos instrumentus. Šis menas kaimiečių tarpe yra populiarus. Ponia Nina Olenska yra tik mėgėja, bet mimikos ir greitosios šnekos virtuozė.

Taip pat gerai pasirodė jaunėsnių grupė — Teatr Aktora: Wladisław Ploskon (vedėjas), Emil Dobosz ir vikrioji Wanda Witkowska.

Tautinių ir meninių šokių programa buvo rūpestingai paruošta. Šokius atlikinėjo lenkų šokėjų — dainininkų grupė iš Detroito — Mlody Teatr (Jaunasis Teatras) ir moravų kultūrinis ratelis (Moravian Cultural Society).

Vaikinai savo doli atliko entuziastiškai. Vienas jų siek tiek sunkesnis, bet stenėsi nuo kitų neatsilikti. Merginų technika nepalyginamai aukštesnė. Pasigėrėtinai 4 merginos atliko išpanišką šokį.

Buvo ir daugiau aukštojo meno šokių, kurių vardu nežinau. Viena mergina išdarinėjo triukus, kuriuos tik baleto virtuozės išgali atlikti (pvz. galvos ornamentas kaklo judesiu).

Bendras išpūdis apie šokius:

Lėtuose ir lėdesiuose galima jausti šauriečiams būdingą eleganciją. Tempui greitėjant, reiškiasi išjudinta slavo prigim-

(Nub. 1 psl.)

VYRAS SU . . .

(Atkelta iš 2-ro psl.)

tsf. Kiekvienas judesys turi kokią nors prasmę.

Atrodo, kad lenkai uoliai dirba savo kultūros darbą. Meno pajėgos dažnokai kviečiamos iš provincijos į metropolis. Lenkai bando kultūriškai artėti su kitomis tautybėmis.

Programa nusitęsė apie 3 valandas. Man ji nenusibodo. Žmonių lenkų sode buvo maždaug, kaip gerame Naujienu piknike Bučo sode.

Po programos lenkų valstiečių centro vicepirmininkas Boleslaw Bilogan lietuviams suteikė progą pasišnekėti su Mikolaičiku. Pasišnekėjimas užtruko apie pusę valandos.

Lietuvis korespondentas tarė:
— Mano žvilgsniu Tamsta esi demokratijos tvirtovė (I am considering you a stronghold of democracy).

Mikolaičikas atsakė:
— Once I have been (kažkada buvau).

Lietuvė moteris savo komplimentą formulavo nevisai suprantamais žodžiais:

— You are a good diploma.

Korespondentas jos komplimentą perfrazavo:

— O good statesman is a man with character (geras valstybininkas yra vyras su charakteriu).

Po šitų frazių Mikolaičikas įsitraukė į ilgą pašnekę.

Veinu tarpu nugirdau jį tariant:

— Nobody has shut my mouth (niekas neuždarė mano burnos).

— Net ir Lenkijoje? — paklausė viena lietuvė.

— Net ir Lenkijoje.

Gerai žinome, kad Lenkijoje žodžio laisvės nėra.

Kitu tarpu nugirdau Mikolaičiką pasakojant anekdotą apie šventąjį Petrą. Visus jo žodžius pasekti negalėjau, nes šiek tiek šnekėjau su kitais lenkais.

Namo keliaudami, prisiminėme, kad Mikolaičikas mėgsta kurti anekdotus politikos temomis. Tai yra gabumas populiarizuoti politikos idėjas. Šitoks gabumas praverčia valstybininkams, kurie laiko sąlytį su plačiąja visuomene (prezidentams, monarkams ir diktatoriams). Juokdario paslaugomis naudodavosi karaliai, kurie prarasdavosi rysi su plačiąja visuomene.

Mikolaičiko kalbos turinys
1965. IX. 5

(iš angliško teksto):

„...Po ilgų sunkaus darbo metų lauko darbininkai atneša surinktus pėdus savo tėvams, kaimo vyresnybei ir bendruomenės valdžiai. Šita ceremonija simboliškai linki: Duonos kepalas iškeptas iš šito sunkiai surinkto grūdo turi būti lygiai ir teisingai padalytas tarp visų šeimos, bendruomenės ir tautos narių.

Šitokia yra visa nusistovėjusi simbolinė žodžio Dožynki prasmė.

Šitas mastas Lenkijoje būdavo prieš metus ir šimtmečius. Šitas mastas yra ir šiandien, nepaisant daugybės permainų visose pasaulio tautose.

Kada šitas „duonos kepalas“, visos tautos didžiųjų pastangų simbolis, yra ir gali būti teisingai padalytas?

Tiktai tada kai visi darbo žmonės yra laisvi ir turi balso teisę į „tautos duonos kepalą“ teisingą padalinimą. Tada kai jie turi balso teisę į mokesčių naštos normas, gamybos tūrį ir jos kaštus, maisto kainas, algų ir pelno paskirstymo teisingumą.

Aš pats esu kilęs iš tos Lenkijos dalies, kur žmonės geriau gyvena. Žemės ūkio produktų perdėbimu tenai rėmėsi pramonės pažanga. Valstiečiai tenai greitai įsivedavo naujuosius žemės darbo metodus. Tad derliai ten būdavo geresni, o kaimo darbo pajamos aukštesnės. Kaimo gyventojai toje Lenkijos dalyje sudarė mažumą.

Nepriklausomomis žemės ūkio organizacijomis ir kooperatyvais būdavo nugalimos kliūtys iš klimato nepalankumo ir dirvos liesumo. Mums taip pat patarnaudavo sritinės savivaldybės. Šitaip dėjosi prieš II pas. karą, o šiandien toji Lenkijos dalis žemės ūkyje nebepirauja.

Ar šiandien Lenkijos pilietis gali net svajoti apie teisingą „tautos duonos kepalą“ supiaustymą?

Aišku, kad ne.

Lenkijoje nėra laisvų rinkimų.

Nėra nepriklausomų žemės ūkio organizacijų.

Taip pat nebėra laisvų sritinių savivaldybių.

Paskutiniai Lenkijos rinkimai, kaip ir pirmiau, buvo tik komunistų komedija. Piliečiai negalėjo ką nors pasirinkti, galėjo balsuoti tik už Maskvos agentus, į Lenkiją atgabentus ir lenkų tautai užkrautus.

Ne lenkai, bet komunistų agentai sprendžia „tautos duonos kepalą supiaustymą“. Nėgana to, komunistai lenkų darbą ir lenkų tautos pajamomis finansuoja komunistišką agresiją prieš laisvojo pasaulio tautas.

Kas dar blogiau — sugriovė laisvę, Maskvos agresoriai verčia lenkus mokėti už komunistišką jaunosios kartos nuodijimą ir

bedievišką pilną melo ir nedorybių auklėjimą.

Lenkai turi ginti kardinolą Wyszynskį, savo klerą ir katalikų bažnyčią, jiems padėdami kovoti prieš Lenkijos komunistinimą.

Turime didinti savo pastangas kovodami už teisingą lenkų „tautos duonos kepalą“ padalinimą, kadangi didelė neteisybė prieš juos yra daroma...“

Palietęs reikalą remti veiklą prieš komunistų agresiją, Mikolaičikas tarė:

„Mes tikime, kad lenkų tauta, švėsdama savo krikščionybės tūkstantmetį, turi tą pat teisę į nepriklausomybę ir laisvę, kaip tolimųjų rytų ir Afrikos tautos, teisėtai įsigijusios nepriklausomybę paskiausiais metais...“

Apie valstiečių sąjūdžio sukaktį Mikolaičikas šnekėjo:

„70 metų organizuoto lenkų valstiečių darbo yra ne tik milžiniškas žingsnis mūsų pirmatūlių, kurių vadovas buvo Wincenty Witos, bet ir ilgi metai kovos ir darbo, šviečiant ir auklėjant visą Lenkijos liaudį apie jos civilines teises. Šitas darbas jau davė gerus dividendus:

1. Po I pas. karo — laisva nepriklausoma Lenkija su laisvu keliu į Baltijos Jūrą.

2. Priėmimas pirmosios demokratiškos konstitucijos 1921 metais.

3. Žemės reforma. Valstybės administracijos suorganizavimas ir t. t.

Šitas auklėjimas ir tradicija mus vairavo mūsų kovoje prieš nacius per II pas. karą, taip pat ji mums labai daug padėjo ko-

voti po karo prieš naujus komunistiškus okupantus.

Svarbiausias tų 70 metų lenkų valstiečių darbo ir kovos rezultatas yra tas, kad iš visų tautų (Nukelta į 7 psl.)

PINIGAI Į U.S.S.R. Jūs esate saugūs tik su firma, kuri turi leidimą

TIKTAI GRAMERCY duoda jums tuos visus patarnavimus ir garantijas.

PILNA GARANTUOTA: Visi persiuntimai yra pilnai garantuoti ir apdrausti.

TURI Bankų ir Apdraudus Departamento LEIDIMĄ.

APDRAUSTA: \$20,000.00.

TIESIOGINIS Užsienio Prekybos Banko Maskvoje AGENTAS. GREIČIAUSIS PRISTATYMAS: Išmokama maždaug per 14 dienų. IŠMOKAMA PILNAI: Be jokių atskaitimų. GRAMERCY visada duoda jums oficialų U.S.S.R. kvitą pasirašytą gavėjo.

Kursas: 9 Rubliai už \$10.00.

Iki \$30.00 — \$2.75.

Virš \$30.00 — 10%.

GRAMERCY SHIPPING, INC.

744 Broad St. Newark, N. J.

Rašykite angliškai arba rusiškai prašydami pilnų maisto, audinių ir dovanų katalogų.

Puikiausi Vakarų kraštų produktai.
GR. 303 ECONOMY STAPLE \$26.00

20 sv. kvietinių miltų, 4½ sv. ryžių, 2¼ sv. taukų, 2¼ sv. bekono.

GR. 304 FAMILY CHEER \$23.00

15% sv. kvietinių miltų, 9 sv. cukraus, 2¼ sv. Maišytų Džiovinutų Vaisių, 2¼ sv. razinkų.

GR. 400 THRIFT \$17.00

6% sv. kvietinių miltų, 4½ sv. ryžių, 4½ sv. cukraus, 2¼ sv. grikių kruopų.

GRAMERCY

118 E. 28th St. New York 10016

ĮSTEIGTA 1945.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

mūsų žingsniai

LEIDŽIA: SANTARA - ŠVIESA • REDAGUOJA REDAKCINIS KOLEKTYVAS CHICAGOJ

Medžiagą siūsti: Daliai Bylaitienei, 6949 So. California Ave., Chicago, Ill. 60629

9 METAI

1966

NR. 3 (211)

KOVO TRYLIKTOJI

(“Šviesos” dvidešimts metų sukakties proga)

ALINA PAJAUJYTĖ-STAKNIENĖ,
pirmoji “šviesos” redaktorė

Prieš 20 metų į lietuvišką visuomeninį ir kultūrinį gyvenimą įsijungė šviesiečiai. Prieš 12 metų JAV kultūrinę veiklą pradėjo santariečiai. Prieš 6 metus šviesiečiai ir santariečiai, proklamavę pasaulėžiūringą laisvę, toleranciją, humaniškumą ir laisvės principą, apjungė liberališkai nusiteikusį akademinį jaunimą ir įsteigė Santaros-Šviesos Federaciją su tikslu kovoti už laisvę, žmogų ir tėvynę.

Šiandien, tur būt, ne vienas paklausia, kas buvo tie pirmieji šviesiečiai, kurie 1946 metų kovo mėn. 13 dieną, vos karo bangoms praūžus, Tuebingene, Vokietijoje, įsteigė “šviesos” sambūrį. Tai buvo nedidelis būrelis akademikų, kurie, nesutildami tradicinėse organizacijose, ieškojo naujų visuomeninių formų ir kultūrinių kelių, skatinami Lietuvoje vykstančios rezistencinės kovos prieš rusišką bolševikinį okupantą.

“Tuo metu, kai tėvynėje likęs jaunimas kovoja žūlbūtine kova dėl tautos laisvės, lietuvių akademinis jaunimas užsienyje, jausdamas atsakomybę prieš savo brolių kraują, jungiasi į šviesos sambūrį, dvasinės rezistencijos sąjūdį. Sambūris ryžtasi kovoti už laisvą Lietuvą ir lietuviškumo išlaikymą tremtyje, siekdamas išugdyti profes-

siniai išlavintą, visuomeniniam darbui paruoštą, kultūringą ir dvasiniai atsparų žmogų — asmenybę”, skelbė šviesiečiai savo ideologinių gairių preambulėje.

Pažvelgiamė į “šviesą” — Lietuvos Jaunimo laikraštį, numeris 1, išleistas 1946 m. rugsėjo mėnesį ir į “Metmenis” — Jaunosios Kartos Kultūrinio žurnalo Nr. 10, išleistas 1965 m. gruodžio mėn. Įdomu palyginti.

Aliutė Pajaujytė “šviesos” redaktorė, savo įvadiniam straipsnyje “Ko mes siekiame” rašo: “Pilkame mūsų tremtinių jaunimo gyvenime įsižiebė SVIESA... Pirmiausia ji nori reikšti mintis ir viltis to mūsų jaunimo, kuris nesitenkina kasdieniškais mūsų dabartinio gyvenimo įspūdziais, o veržiasi toliau į visuomeninių idėjų pasaulį, į platųjį gyvenimą, nesavanaudišką, ir neužsidaręsį savo kiaute... Palikime pasenusios dvasios žmones, graudenimąsi dėl praeities... Mes nepamirštame, kad pagaliau kovojame dėl žmogaus, kad galutinis visų gyvenimiškų pastangų tikslas yra pats žmogus... Išeiti kovoti už tiesą, kuri turi duoti žmogui šviesesnį rytojį”.

Šviesos žurnalas Vokietijoje apie save sutelkė didelį būrį šviesiečių, lietuvių rašytojų, mokslininkų ir visuomenininkų. Jų tarpe matome: Julijų Kaupą, Kęstutį Čerkeliūną, Pul-

gį Andriušį, Alfonsą Nyką-Niūną, Henriką Nagį, Karolį Drugą, Praną Skardžių, George Matore, Joną Vizbarą, Joną Meką, Viktorą Jungferį, Mariją Alseikaite - Gumbutienę, Jurgį Blekaitį, Algirdą Greimą, Vladą Stankų, Antaną Rūką, Aleksandrą Kučiūną, Jurgį Jaks-Tyrį, Vaclovą Biržišką, Vincą Kazoką, Henriką Radauską, Antaną Škėną, Vincą Trumpą ir visą eilę kitų.

Vytautas Kavolis, “Metmenų” redaktorius, dešimto numerio straipsnyje “Ideologijų išsekimo amžiuje” rašo: “Moralinis impulsas turi tą pirmumą prieš bet kurią ideologiją, kad jis protestuoja prieš visas skriaudas ir nepateisina jokios... Tačiau žingsnis nuo paklusnumo doktrinai, kuri gali pareikalauti žmogų išduoti, į moralinį jautrumą, kuris verčia visada prieš skriaudą kovoti, yra evoliucija aukštesnio

gai besikarstančias bezdžiones (ir Clevelando idealistus bei DIEVO SUTEMOSE Stasį Ylą)... Tik radikalai atsišviežinusi savo moralinio jautrumo impulsus gali ir lietuviškoji visuomenė išbristi iš įspūdingai gilėjančių savo moralinio provincializmo pelkių”.

“Metmenų” žurnalas JAV apie save sutelkė visą eilę santariečių, šviesiečių, lietuvių rašytojų, mokslininkų ir visuomenininkų. Dalis jų tęsia pradėtą bendradarbiavimą “šviesoje”, bet dar didesnė dalis yra naujai čia JAV susitelkę, plunksną valdą “Metmenų” žurnalo bendradarbiai: Algirdas Antanaitis, Vytautas Doniela, Marius Katiliškis, Zina Katiliškienė, Algirdas Landsbergis, Rimvydas Šilbajoris, Saulius Šimoliūnas, Julius Šmulskštys, Pranas Zundė, Algimantas Gureckas, Leonas Sabaliūnas, Kostas

DR. KAVOLIS

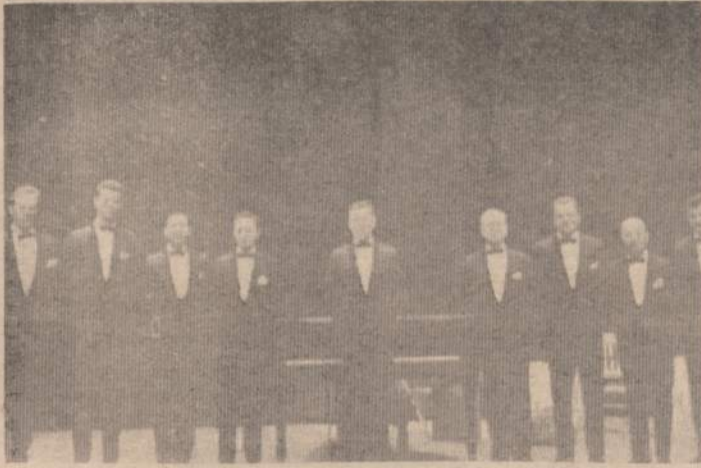
žmogiškumo laipsnio... Moralinis impulsas yra mūsų ginklas prieš visus žmogiškosios degradacijos pavidalus, prieš partinio teroro ginklanešius, užsimojusius į žmonijos širdį, prieš riterius be garbės ir be padarumo, nuodijančius mūsų visuomenės sąžinę... Tik tie, kurie yra savyje pajutę moralinį impulsą ir į jį sąžiningai atsiliepė, ir kurie jį pajėgia pajusti ir atgaivinti kituose per visas bedugnes, — tik tie dalyvauja šiandien vykstančiame žmogaus moralinės evoliucijos vykime, palikę medžiuose gracin-

Ostrauskas, Zenonas Rekašius, Antanas Gustaitis, Romas Viešulas, Kęstutis Almenas, Algimantas Mackus ir visa eilė kitų.

Šviesiečių ir santariečių įnašas į kultūrinį ir visuomeninį lietuvišką gyvenimą yra reikšmingas. Reikšmingas jis ypač dabar, kada prasidėjo asmeninis kultūrinis dialogas su visais lietuviais tiek gyvenančiais laisvajame pasaulyje, tiek pasilikusiais krašte.

Lietuviško visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo kontekste vis labiau ryškėja ne ideologi-

(Pabaiga 5 psl.)

Clevelando Vyrų Oktetas, su vadovu R. Babicku.

PRABĖGOMIS PRO K. OSTRASKO DUOBKASIUS

"Kas stato tvirčiau už mūrininką, laivu
statytoją ir dailidę?"

II Kaimietis iš W. Shakespeare
"Hamletas".

Lygiai mėnuo praslinko nuo vieno įdomiausio ir naujoviškiausio parengimo Chicagoje. Tai Algimanto Mackaus minėjimas, kuriame įvyko K. Ostrasko vienaveiksmės dramos Duobkasiai premjera.

Daug vertingų vakarų buvo įrašyta išėivijos kultūriniam dienorašty, tik retai kuris taip giliai įstrigo į atmintį, atnešęs gaivinantį pavasarį į lietuvišką sceną.

Todėl norisi dar kartą sugrįžti į 1966 metų vasario 26-os dienos vakarą.

Salėje alpu nuo žmonių tirštymės. Uždanga lėtai sklaidžiasi, lydima keistos muzikos. Scenoje irgi keista apytamsa, kurioje palengva išryški kapinės: paminklai, kryžiai, kapinių varteliai ir dvi šviežios duobės, kuriose du vyrai kasa, kasa, kasa... Vienas jų — augalotas, stiprus, tikras žemės darbininkas; jis ir kasa rimtai, lyg tai būtų jo amatas. Antrasis — smulkokas, nelabai, matyti, tasis kasimas jam prie širdies. Dažnai stabtelė, prakaitą nusišluosto ir lengvesnį kastuvą išmeta. Dar nei vienam neprabilus, gana ryškūs charakteriai.

Taip prasideda K. Ostrasko Duobkasiai. Kadangi veikalas dar neišspausdintas, sunku neskaičius tiksliai prisiminti frazes ir detales, tačiau esmė liko gyva ir aiški. Pagrindinis veikalo motyvas — mirtis. Jame ir Duobkasy II pasako, kad ji neišvengiama, ir mirtis, Jaunos Moters pavidale, apie tai įspėja. Mirtis gali ateiti staiga, netikėtai, bet taip pat ji gali ilgai su savo auka žaisti, ką ji Duobkasiuose ir daro. Atrodo, ji nelabai savo uždavinį pamilus, nes delsia, svajoja, ilgisi žmogaus, net pavydi jo laisvės. Bet ir mirčiai yra kažkoks įsakymas iš kažkokio "Godot". Kiekvienas varpo dūžis grąžina ją į jos tarnybą, kuriai ji yra drausminga paklusni. Mirtis — įdomus personažas dramoje, dažnai įvairių autorių atvedamas ir įvairiai pristatomas. K. Ostraskas jau antrame veikale mirtį įveda, — net Duobkasių Mirtis pasisako viename veikale dalyvavusi ("Pypkėje"), tik čionai ji visai kitokia, kartais net labai sužmoginta,

K. Ostraskas šiame veikale įrašė daugybę Shakespeare'o citatų, kurių kone visos yra iš Hamleto. Iš pradžių kilo abejonė dėl jų reikalingumo, tačiau greitai paaiškėjo sąmoningas autoriaus tikslas parodyti žmogaus, netekusio savo profesijos bei jaunystės nuogumą; žmogaus, kuris nieko iš savo praeities nepamiršo, ir absoliučiai nieko dabar neišmoko. Tai gana charakteringas emigracijos padarinys, kurio ir šioje emigracijoje nereikia su žiburiu ieškoti.

Neatrodo, kad autorius iš tokio pseudointeligento norėjo pasijuokti. Greičiau jis pasirinko būdingą tipą, kurio mokyklė net prašosi užuojautos. A. Dikinis, vaidinęs Duobkasi I, pakankamai vaizdžiai tą jį buvusį aktorių atskleidė, kuris, paneigęs dabartinio gyvenimo realybę, tebesvaičioja seniai sutryptų rožių prisiminimuose. Gi V. Juodka, (Duobkasy II) pradžioj jį niekinęs ir iš jo šaipėsis, atskleidė, nors ir paprasto darbininko, bet tvirtai ant žemės stovinčio, žmonišką užuojautą bejėgiam, silpnam svajotojui. Problema sena, kaip ir pati emigracija, tik kondensuotai ir meniškai perduota, tapo raiškūs ir savotiškai gailūs kai kurių išėivių priminimas.

Iš kitos pusės — tai skatinimas nesustingti, praeityje neužsnūsti, bet ieškoti kelio pirmyn, atrasti naują išraiškos formą, stengtis nuo šios dienos neatsilikti.

Įstrigo dar viena ryški veikalo mintis: su kiekviena diena žmogus kasa vis gilesnę duobę... sau.

Veikalas skirtas Algimantui Mackui. Logiškai atrodytų, kad jame vaizduojama Duobkasių mirtis turėtų įvykti taip pat nelaukta ir netikėtai, kaip žuvusio poeto. Įdomu, ar autorius savo pastabose ruošė juos mirčiai nuo pradžios veiksmo, ar tik režisorius įvedė sceninį ištesinimą? Duobkasy II aiškiai mirė nuo ligos, nes palaipsniui jo krūtinės skausmai didėjo, jis duso ir kentėjo. Duobkasy I, būdamas didesnis bailys, atrodo, gale išprotėjo, ir jam mirti

nebebuvu sunku, vapoliojant "man saulės čia per daug".

Kaip ten bebūtų, kiekvieną veikalą pavienis režisorius traktuoja ir interpretuoja savaip, todėl jo atliktą darbą reikia vertinti tuose rėmuose, kuriuose jis jį mums pristato.

Rež. J. Blekaitis, atrodo, pagrindinė rėmėsi Stanislavskio sistema, kuri ir buvo natūrali šiam pastatymui. Tiesa, daug kur jautėsi atsipalaidavimų iš sistemos, tačiau esmėje veiktas rutuliuosi aiškios logikos ir sceninės teisybės bazėje.

Scenovaizdis, talentingo dailininko A. Kurausko sukurtas, kėlė tikrai nykaus kapinyno vaizdą, nors tąjį vaizdą atstovavo dvi duobės, vienas kryžius kairėj ir du ar trys paminklai dešinėj. Maža kapinių detalė, bet gambiai išspręsta ir išieškota apšviesta išsamiai atskleidė neįaukią aplinką. Jokio nereikalingo daikto scenoje nebuvo. Apsieita tik su keliais atributais, kurie buvo ir panaudoti ir pateisinti. Pvz. lietsargis: jis buvo Duobkasio I kadaise patogaus gyvenimo simbolis. Galėjo tas lietsargis ramiai sau kabėti, bet sceninė logika reikalauja kiekvieno daikto ištesinimo. Ištesinino ir lietsargis — vienuer jis dengė Duobkasi I nuo lietaus (labai efektingas ir gražus vaizdas scenoje!), kitur — tapo rapyra ar hamletiškas kardas. Žiburys, nepagarbiai ant paminklo pastatytas (ir vėl įdomi ir reikšminga duobkasių psichologijai detalė), skelbė artėjančią naktį ir tebuvo vienintelis šviesos šaltinis duobkasybai baigti. Matėsi dailininko kruopštumas vientisumo išlaidyme, kaip antai: sidabriniai,

kasturvai, sidabrinis pinigais, net indas, iš kurio Duobkasiai gerė — sidabrinis. Smulkus, bent publikai mažmožis, visgi tai, atrodo, sąmoningas sumanymas, parodą kaip stropiai veikalas paruoštas, kaip kreiptas dėmesys į kiekvieną visumos dalį.

K. Ostrasko Duobkasiai režisūrai yra gana kietas riešutas. Nežinia, kaip toli režisorius prasilenkė su autoriaus nurodymais, dažnokai išlaipindamas Duobkasių iš duobių. Jei prasilenkė, tai nuopelnas režisoriui, nes tupėti mažose ir nelabai patogiose duobėse ir pilti monologus, ir aktoriui ir publikai būtų kančia. Mizanscenų buvo nuostabiai gražių ir įdomių. Prisiminkim abiejų Duobkasių santykį: iš pradžių jie visiškai skirtingų pasaulių piliečiai, sunkiai ir nenoriai vienas kitą supranta, bet nerimui ir nežinia iškilus, jų tarpe atsirado tikrai žmoniška šiluma. Pvz. abiejų atsisėdimas po užkandžio, ir svarstymas, kas jiems liepė tas duobes kasti. Toliau — Jaunos Moters pasirodymo ir jos šokio metu, kai abu lindi vienoj duobėj, ir abu jaučia keistą neįaukiumą. Vėliau Duobkasio II guodimas galutinai pakrikusį pirmąjį: sustingęs globos gestas, bet toks reikšmingas, toks užuojautos pilnas! Klaidiai prisimena Jaunos Moters puolimas į Duobkasio II glėbį, kada jis nori nuo jos atsipulėti, o kažkokia jėga neleidžia. Bejėgių rankų drebinimas išsakė visą jo siaubą ir vidinę kančią. Arba vėl: kai Duobkasy I prisistato Jaunai Moteriai, jis pilnas pasitenkinimo. (Nukelta į 6-tą psl.)

Vienas iš pirmųjų šviesiečių suvažiavimų Vokietijoje.

KOVO 13-JI . . .

(Atkelta iš 4-to psl.)

nis, bet asmeninis angažavimas, diferencijuojąs ypatingai mūsų jaunesnę kartą, galima sakyti, į dvi sroves: ideologinius konservatorius, nežiūrint kairės ir dešinės, ir neideologinius liberalus ir moralinio išpareigojimo išdrįstančius peržengti ideologines doktrinas. Pirmųjų tarpe matome didelę dalį ateitininkų ir mažą dalį šviesiečių-santariečių ir antrųjų tarpe — didelę dalį santariečių-šviesininkų ir mažą dalį ateitininkų.

Tai liudija, kad pasirinktas šviesiečių kelias buvo teisingas, kad pavienis žmogus yra daugiau vertingas, negu jo išreiš-

kiama ideologija, ir kad jo veiklą nulemia žmogiškasis moralinis išpareigojimas, kurį labai tiksliai išreiškia "šviesos" ideologinės gairės: "Sambūris laiko žmogaus asmenį aukščiausiajį vertybe racionaliam pasaulyje. Pasaulėžiūrai susidaryti žmogus turi visišką laisvę... Tinkamiausias žmogaus gyvenimo bendruomenėje sąlygas užtikrina demokratiniai principai... Žmogus gali geriausiai išplėtoti savo pajėgas savo tautoje. Kiekviena tauta turi teisę tvarkytis laisvos nepriklausomos valstybės pagrindais..."

"Ir šviesa ir Tiesa mūs žingsnius telydi" . . .

Prenumeruokite "Metmenis"

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MARCH 26, 1966

MŪSŲ ŽINGSNIAI

PRABĖGOMIS . . .

(Atkelta iš 5-to psl.)

mo (gal dėl to, kad dabar nebebus taip nuobodu ir nereikės daugiau kasti) išskėčia rankas, o publika mato jį nukryžiuotą ant kryžiaus! Čia, be abejo, režisoriaus apgalvota ir sąmoningai ironiška spalvelė.

Užsikasimo scena — šurpulis keliantis. Prieš mirtį neatšaukiasi, tik savaip ją reaguoja. Duobkasys I maldauja pasigailėjimo, desperatiškai verkia, o Duobkasys II prakeikia ją, nes ji jam nelaiku atėjo, dar daug duobių galėtų jis iškasti... Vis dėlto šėtoniškoji Moteris juos nugali, ir pabaigos recitatyve buvo ryški abiejų Duobkasų rezignacija, jų su likimu sutikimas. Tai viena iš stipriausių šio veikalo scena.

Duobkasio II rolė, atrodo, lyg specialiai V. Juodkai parašyta. Joje jis buvo nepamainomas, pilnas vidinės įtampos, šiltas ir tikras. Didžiausioje kulminacijoje — mirties prakeikime, V. Juodka pasiekė gal ir savo vaidybinę aukštumą, nes tiek tikros pagiežos, tiek nenoro sutikti su likimu, tiek skausmo keliais sakiniais išlieči, ir taip intensyviai tuo visu tikėti, vargu ar kada jam buvo pavykę. Vienintelis V. Juodkos trūkumas — dikcija. Kartais dingdavo žodžių galūnės, kartais antroji sakinio pusė nuslydavo į nereikalingą diminuendo. Šiai rolei jo sunkus judesys tiko, tačiau atleičiai aktorius turėtų pagalvoti apie lengvesnį kūno valdymą, nes su savo vaidybiniais gabumais, galėtų reikštis ir "ne jam rašytose vaidmenyse", kuriems gal reikėtų lankstesnio liemens ir mitresnių kojų.

Duobkasį I vaidinęs A. Dikinis turi apvaldytą judesį, kurį, atrodo, lengvina ir jo fizinė struktūra. Savo vaidmenyje A. Dikinis jautėsi laisvas ir tikras, tik norėjęs didesnio išskyrimo tarp jo dviejų rulių. Tiesa, Duobkasio I vaidmuo kiekvienam aktoriumi yra sunkus: momentinis perėjimas iš žmogaus į aktorį, ir dar ne bet koki, o į Hamletą, reikalauja ir techniško ir vidinio virtuozizmo. Vien tik sekmadieninis teatro darbas, savaime aišku, stebuklų nepadarys. Bet svajonėms ribų nėra, o A. Dikinis jomis tikėti suteikė pagrindo.

Visa A. Dikinio aktoriška stiprybė iškilo jo pamirimo scenoje. Čia matėsi aktoriaus plati technikos skalė, jo vidinė šiluma, jo tikėjimas vaidmeniu. Apskritai, abu jie su V. Juodka buvo puikūs partneriai; nors kiekvienas skirtingam ritme vaidinę, bet radę bendrą vientisumą. Tik lietuviško teatro nebūnai gera "tradicija" protarpiais prasikišo ir Duobkasuose — tai beveik kiekvienam spektakly pasikartojantis vilkinimas, frazės ar veiksmo tęsimas, perilgas kiekvieno mažmožio "išgyvenimas". Gal tai įtaka

sistemos, taip giliai įsisunkusios į mūsų teatrą?

Labiausiai iš sistemos atsilaidavusi buvo D. Juknevičiūtė, kurios reakcija į partnerį žavėjo tikslumu ir spontaniškumu. Lietuviškoje scenoje D. Juknevičiūtė pasirodė pirmą kartą. Tai stipri ir gaivi jėga, su visais aktoriškais duomenimis. Jos sukurta Jauna Moteris (mirtis) buvo įdomi ir savita. Dėka grakštaus judesio ir gerai apvaldyto kūno, ne taip stiprūs jos šokiai žiūrėjosi maloniai, nors norėjęsi įdomesnės choreografijos, ypač gale. Jos kulminacija — akmens šaukimas buvo meistriška. Tai ne vien technikos galia, bet ir gilaus vidinio susikaupimo išdava. Jos vaidmuo kiek panašus į Duobkasio I, nes ir ji buvo dvilypė. Viena jos pusė sužmoginta, dažnai atsiverianti, nelaiminga savo paskirtyje, antroji — žiauri, bekompromisinė, šaltų rankų ir šaltos širdies. D. Juknevičiūtė tąjį dvilipumą ryškiai atskleidė ir sceniškai pateisino. Jaunos Moters bandymas žmogiškai (šiuo atveju net moteriškai) bendrauti su Duobkasiais, parodė jos neeilinį talentą. Jauna Moteris, būdama mirtis, negali būti gyvu žmogum, ir tas negalėjimas, vos pradėjus "vaidinti" žmogų, jai primena jos nedalią, ji pažeistai suvirpa, kai Duobkasys I jos šaltumą jai primena. Gal dėl noro būti žmogum ir jos plaukai atrodė "suroleruoti", nes plaukus sukti — didelė moteriška privilegija!

Aplamai, visa Duobkasų trizulė spektaklyje buvo tikra "trejybė", vienas kitą papildę, vienas kitu tikėję, ir talentingo režisoriaus J. Blekaičio "surtvarkyti" bei "surikiuoti" iki smulkiausiai apgalvotos detalės. Visa pastatyminė linija be jokio trūkumų tęsėsi išties, o įtampa palaipsniui augo ir plyšo tik su uždangos užsiskleidimu. Atrodo, publika buvo taip emociškai sukreista, kad pasigirdo tik mandagūs plojimai. Visiška tyła būtų buvęs didžiausias aplodismentas.

Pasirinktas J. Blekaičio ir A. Kurausko spektaklio įreminimas buvo gana realistiškas, nepaisant visų makabriškumų, kurie vyko scenoje. Gyvi debesys, tikros duobės, tikras Duobkasio II valgymas, subtilaus apšvietimo lydimi, nebuvo ypa-

PARODOS ATIDARYMAS IR ATIDARYMAI

ciurlonio galerijon dažnai tenka užėiti. Tai viena iš galerijų, kurioje parodos keičiasi dažniau nei kur kitur. Visuomet malonu ateiti į ruošiamos parodos atidarymą, kurio metu gal ne tiek tenka paveikslus pamatyti, kiek susirinkusiuosius atidarymo dalyvius — dailininko draugus, gimines, pažįstamus, gerbėjus, kritikus ir šiaip smalsuolius sutikti.

Atidarymas yra puiki pramoga, kurioje galima laisvai pabendrauti su seniau matytais pažįstmais, pasidalinti mintimis, pasiginėti su artimesniais draugais. Juk nebus tuoj skambučio, kad uždanga tuoj pakiltų kitam veiksmui.

Taip pasikalbėjus, išgėrus kavos puodelį, pasveikinus dailininką su parodos atidarymu (daug su juo nepakalbėsi, nes jį būna apstojusi minia), eini giliau įsižiūrėti paveikslus, pakabintus iš šonų, nes priekinius

tingai modernaus teatro parodymas. Tik suprastintas scenovaizdis, atsišakius nebūtinų puošmenų (kaip medžių, gėlių ar vainikų) kiek atsiplėšė nuo realizmo.

Sis neįprastai švariai atliktas darbas, gerai išstudijuotas ir įprasmintas aktorių "susizaidimas", be jokios pretenzijos į kažką naują ar nepaprastą, parodė mums, kad ir sunkesni veikalai, talentingų žmonių susibūrimo gali atnešti išėivijos teatro renesansą.

Linkėtina, kad Duobkasiai tikrai nesumigtų savo duobėse, o prisikeltų ir būtinai pasirodytų dar bent kelis kartus Chicago publikai ir visose lietuviškose kolonijose, nes tokio aukšto meninio lygio spektakliai yra labai reti svečiai lietuviškoje scenoje.

K. Ostrausko vienaveiksmės dramos režisoriaus — Jurgis Blekaitis, režisoriaus asistentė — Dalia Bylaitienė, dailininkas — Algirdas Kurauskas. Duobkasys I — Algimantas Dikinis, Duobkasys II — Vytautas Juodka, Jauna Moteris — Dalia Juknevičiūtė. Dekoracijas išpildė — Fredas Paliokas, Apšvietimas — Stasio Gasiūno ir Romo Urbono. Scenos talkininkė — Jurgita Zimavičiūtė. Kakarą Algimantui Mackui surengė Santara-šviesa. M. S.

Prenumeruokite "Metmenis"

tenka pamatyti tik įėjus į galeriją. Vieną šiaip taip apžiūrė, eini prie sekancio, prie kurio jau kas nors stovi ir diskutuoja. Nugirsti žodį, kita — "Reikėtų gal kokį nupirkti, juk žinai tą tuscia sieną pas mane. Gal tiks?", arba pasitaiko — "...bet čia nėra nieko lietuviško...". Mėginį prieiti prie sekancio, o prie ano sugrįšti vėliau. Prie sekancio taipgi nebeprieini, nes atsiduri į senokai matytą draugą...

Panašiai vieną šios žiemos speigiančiai šaltą vakarą vyko dar vienos parodos atidarymas. Iš gilių Pietų Amerikos džiunglių dailininkas Jonas Rimša mums pristatė visą eilę savo kūrinių. Ir kiek žiūrovų sugužėjo nepabijoję to baisaus šalčio! Tiek buvo rašyta, tiek kalbėta, kaip gi nenuėiti į šią parodą. Ir buvo ko susirinkti — paroda neeilinė; paveikluose perduota džiunglių šiluma stebėtoją greit sušildė.

Tai vėl paroda mūsų lietuvių dailininko, iškilusio mene užsienyje. Šį kartą P. Amerikoje.

Iki šiol šioje galerijoje buvo išstatyta įvairaus žanro paveikslų, tapytų šiauriniame pusrutulyje, arčiau mūsų kasdieninio gyvenimo. Šį kartą mus nustebina pietų pusrutulio, Mums atskleidžiamas gilus Pietų Amerikos tradicinis, kartais net primityvus džiunglių gyvenimas. Daugelis iš mūsų neturėjo ir neturės progos pamatyti ir išgyventi tą gyvenimą. Spalvų sodrumas ir derinimas, puikus techniškas stilius ir paveiklo užbaigimas nepaprastai gerai perduoda tenykščią dvasią. "Anahí" portrete šviesa, rodos, tiesiog iš paveiklo trykšta, norėjęsi užgesinti lempas ir jis vistiek turėtų būti šviesus. Be detalių, labai švariai ir ritmiškai atliktas portretas perduoda Pietų Amerikos moterį. Sis ir kiti J. Rimšos paveiksai neprapultų net Čikagos Dailės institute.

Taip tapyti Pietų Amerikos gyvenimą ten gimęs ir augęs dailininkas ne taip lengvai sugebėtų. Kadangi jis yra pripratęs prie to gyvenimo, todėl daug kas liktų nepastebėta. Jonas Rimša tai galėjo padaryti turėdamas nepaprastą jautrumą pagauti skirtingą gyvenimą ir jį drobėje ar akvarele įamžinti. Argentina ir kitos Pietų Amerikos valstybės turi ko didžiulius, (Tęsinys 7-tam psl.)

SIUNTINIAI
I
LIETUVĄ

DOVANAS VELYKOMS

SAVO ARTIMESIEMS

SIŪSKITE JAU DABAR

IR TIK PER

CENTRAL PARCEL SERVICE INC.,

kurio pagrindinė įstaiga yra

220 SOUTH STATE STREET

Telef.: WA 2-9354,

gi miesto pietinės dalies skyrių rasite

2618 WEST 63rd STREET

Telef.: WA 5-2466

TURIME YPATINGAI GAUSŲ PASIRINKIMA PREKIŲ
SIUNTINIAMS SUDARYTI
APŠILANKYKITE PAS MUS IR VIETOJE ISITIKINKITE.

GARANTUOTA
SIUNTINIŲ PRISTATYMA
TRUMPIAUSIU LAIKU
ATLIKAME JAU
NET 19 METU

VYRAS SU . . .

(Atkelta iš 3 psl.)

tų anapus Geležinės Uždangos lenkams tenka mažiausias sukolchozintas žemės nuosimtis, o pastangoms komunistinti kaimą daugiausia kliūčių atsiranda Lenkijoje. Po Stalino mirties Lenkijos valstiečiai tuč tuojau likvidavo kelis užsilikusius kolchozus.

Lenkų valstiečių sąjūdžio idealai lenkų tautos sielose ir širdyse yra taip giliai įsišakniję, kad ilgi prieš okupacijos metus negalėjo jų sunaikinti.

Tai yra svarbiausias šito sąjūdžio paveldėjimas.

Tikime, kad šitame paveldėjime glūdi jėga, kuri ateityje suteiks Lenkijai teisingą "tautos duonos kepalą" — šiandien šis paveldėjimas formuoja bazę didžiajam lenkų tautos žygiui į laisvę ir nepriklausomybę.

Nėra abejonės, kad lenkų tauta jau šiandien yra pilnai kvalifikuota didžiųjų laisvųjų pasaulio tautų pagalbai kovoje dėl nepriklausomybės ir laisvės.

Šitoje kalboje atsispindi politinė programa tos partijos, kuri giną mažžemių ūkininkų, atseit valstiečių, reikalus. Ši programa labai artima Lietuvos Valstiečių Liaudininkų programai.

Valstiečių masėms visose šalyse nuolat gresia dideli pavojai iš susipratusių ir organizuotų visuomenės grupių, kurios monopolio priemonėmis stengiasi savo naudai reguliuoti gėrybių ir patarnavimų kainas. Atvirų ir paslėptų mokesčių didžioji dalis gula ant valstiečių. Dykaduoniai spekuliantai paveržia geresniaisias valstiečių žemes. Šiuo būdu valstietis iš "tautos duonos kepalą" gauna liesąją dalį. Todėl valstiečių vadovai nuolat kovoja už demokratine santvarką ten, kur jos nėra. Šita santvarka nieko valstiečiams neduoda ir veikiai griūva ten, kur valstiečiai tamsūs. Todėl valstiečių vadovai stengiasi valstiečius šviesti ir auklėti.

Iš savo jaunystės patirties Mikolaičikas vaizduoja, kokią reikšmę valstiečių gerovei turi veiksmo laisvė, ir ką valstietis padaro ten, kur kaimo kooperacijos ir savivaldybės veikla netrukdo. Tačiau žemės derliai nyksta ten, kur privati nuosavybė yra paneigta, ir nėra sąlygų privačiai ūkio iniciatyvai reikštis. Baudžiava grįžta ten, kur individualaus ūkio ramsčiai sugriūva.

Niekas nemoka taip branginti savo tautos gyvytą materialines ir dvasines vertybes, kaip valstietis. Todėl niekas taip skaudžiai neįaučia svetimų tyronų, atseit okupantų, šeiminkavimą, kaip valstietis.

Mės, lietuviai liaudininkai, suprantame Mikolaičiko pasididžiavimą Lenkijos valstiečių, kuris savo kaulais užtvėrė kelį nacių tankams. Suprantame, kad prastas kovotojas buvo valstietis baudžiavos metais, kada jo pilietinės teisės buvo ignorojamos. Tik per valstiečių partijos veiklą valstietis tapo

pilnateisiu piliečiu ir patriotu. Todėl suprantame, kad nepriklausomos Lenkijos su geromis ateities viltimis atstatymas po I pas. karo buvo geras "valstiečių sąjūdžio dividendas". Prie gerųjų "dividendų" galime priskaityti priėmimą demokratiškos konstitucijos 1921 m.

Tačiau mes, lietuviai, turime nustebti Mikolaičiko tvirtinimu, kad žemės reforma buvo geras "valstiečių veiklos dividendas".

Mūsų brolis Jeronimas Cicėnas knygoje "Vilnius tarp aušrų" 1953 m. psl. 206-243 vaizduoja, kaip "žalioji kaimas" atrodė prieš II pas. karą Vilniaus krašte ir Lenkijoje.

Lentupio (Svenčionių aps.) valsčiuje vienas dvarponis valdė 12,000 ha (29670 akrų) dvarų, užėmusių daugiau kaip pusę visų valsčiaus žemių. Kiti statistikos duomenys remiasi "Maly rocznik statystyczny" 1938, kuris neparodo, koks Lenkijos žemių nuosimtis dvarams priklausė.

Iš ekonomisto H. W. L'homme dieu, kuris interpretuoja Henry George'ą, esu gavęs statistikos duomenis, kuriuos jis surinko iš Land and Liberty, London, England, ir kitų šaltinių.

Pagal šiuos dokumentus 1937 m. 1/20 nuosimčio (1/2 promilės) Lenkijos gyventojų valdė 40% Lenkijos žemių. Tada pat greta baisaus skurdo (appalling misery) vienas lenkų aristokratas valdė 100,000 akrų, o kitas 340,000 akrų.

Jeigu tik šitiek Lenkijos "žemės reforma" buvo atsiekusi, tai neužmirškime, su kokiais feodalizmo idoliais (stabais) lenkų valstiečių partija per 70 metų turėjo grumtis.

Tarp ko kita primintina, kad Lenkija šiuo žvilgsniu nėra nė pirmoji, nė paskutinė.

1932 m. 2% Anglijos gyventojų valdė visas Anglijos žemes. Panašiai laikėsi Japonijos, Ispanijos, Italijos, Vokietijos ir net Prancūzijos valstiečiai 1932—1939 m.

Labai nedaug yra šalių, kur valstiečiai valdo tokį žemių nuosimtį, kaip Lietuvoje po žemės reformos.

Lietuvos žemės ūkio ir statistikos (Dilingen 1948) lentelė "Bendras ūkių plotas pagal jų dydį procentais" rodo:

Visų kultivuojamų žemių —	
1—5 ha ūkiai sudaro	3,5%
5—10 " " " "	13,5%
10—20 " " " "	30,2%
20—30 " " " "	19,4%
30—50 " " " "	17,7%
virš 50 " " " "	15,7%

Ši paskutinė eilutė buvo "dvarai". Dirvos, pievos ir ganyklos sudaro vadinamą kultivuojamą žemę.

Nepriklausomos Lenkijos kaimo skurdą didino dvarų išskolinimas. Ryskiausias pavyzdys — Turgečių valsčiaus 287 ha (710 akrų) dvaras buvo įskolinintas bankuose apie \$120,000, neskaitant skolų privatiems asmenims (Cicėnas 219 psl.).

Jeigu Mikolaičikas žodžiu "žemės reforma" (angl. land reform) supranta kaimų skirstymą viensėdžiais, tai šiuo "žygiu" valstiečių partijai nėra prasmės girtis, nes po baudžiavos panai-

MŪSU ŽINGSNIAI

MEILĖS MOKYKLA

Algirdo Landsbergio trijų veiksmų komedija "Meilės mokykla" jau išėjo iš spaudos. Knygą išleido Santara-Sviesa, Algimanto Mackaus Vardo Knygų Leidimo Fondo lėšomis, 1965 metais. Viršelis Algirdo Kurausko. Kaina 3 dol. "Meilės mokykla" gaunama pas A. Mackaus Knygų Fondo administratorių G. Vėžį, 6349 So. Artesian, Chicago, Ill. 60629.

Algimanto Mackaus Vardo Knygų Leidimo Fonde dar galima gauti Santaros-Sviesos seniau išleistas knygas ir naujuosius leidinius:

Kosto Ostrausko "Kanarėlė" — trijų veiksmų drama. 84 psl., 1958 m. Kaina \$3.00.

Kosto Ostrausko "Žalioj lankelėj" — dvi vienaveiksmės dramos: "Pypkė" ir "Žalioj lankelėj". 100 psl., 1963 m. Kaina \$3.00.

Dr. Vytauto Kavolio redaguotas "Lietuviškasis liberalizmas" — Didžiojo Tautos Žadintojo dr. Vinco Kudirkos 100 metų gimimo sukakčiai paminėti skirtas studijų rinkinys. 216 psl., 1959 m. Kaina \$3.00.

Jonio Meko "Gėlių kalbėjimas" — eilėraščių rinkinys. 52 psl., 1961 m. Kaina \$1.00.

kinimo atžagariosios valdžios skatino kaimus skirstyti viensėdžiais.

Nepr. Lenkijos kaimo skurdą didino žiaurūs mokesčiai. Dvarams ir fabrikams mokesčiai būdavo švelnūs (Cicėnas, p. p. 230—232).

Lenkų valstiečių partijos atšaukimas į lenkų tautą 1964 m. Sekminių proga, pasirašytas pirmininko St. Mikolajczyk ir vyr. sekretoriaus Tadeusz Paul, yra tilpęs IPU (Int. Peasant Union) 1964 geg. — birželio biuletenyje, o jo komentaras Sėjoje 1964 m. IX—XII mėn.

Laisvasis pasaulis, pataikaudamas komunistų blokui, silp-

(Tęsimas 8-ame pusl.)

Dr. Vytauto Kavolio "Žmogaus genezė" — psichologinė Vinco Kudirkos studija. 87 psl., 1963 m. Kaina \$1.00.

Algimanto Mackaus "Jo yra žemė" — eilėraščių rinkinys. 96 psl., 1960 m. Kaina \$3.00.

Algimanto Mackaus "Chapel B" — eilėraščių rinkinys. Kieti viršeliai. 63 psl., 1965 m. Kaina \$3.00.

Litūnės Sutemos "Bevardė šalis" — eilėraščių rinkinys. Kieti viršeliai. 62 psl., 1966 m. Kaina \$3.00.

Užsakymus siųskite šiuo adresu: Gintautas Vėžys, 6349 So. Artesian, Chicago, Ill. 60629.

Platintojams duodama nuolaida.

Prenumeruokite "Metmenis"

CLEVELANDO VYRŲ OKTETAS

Santaros-Sviesos Čikagos skyrius š. m. balandžio mėn. 2 d. Jaunimo Centre ruošia Clevelando Vyrų Okteto pramoginės muzikos vakarą. Oktetas pasirodys šiuo nauja, Čikagoje dar negirdėta, programa. Lietuviška visuomenė maloniai kviečiama į šį vakarą atsilankyti.

Prenumeruokite "Metmenis"

PARODOS . . .

(atkelta iš 6 pusl.)

gavusios iš Lietuvos tokį turtą, ir neveltui dailininko Jono Rimšos paveikslus nenoriai išleido tokiai didžiai kelionei.

Dailininkas perduoda tą, ką jis mato, išgyvena, ieško šiame nepastovioje amžiuje, ar tai būtų Paryžiuje, New Yorke, Londone, ar net Čikagoje. Čia randi miesto džiungles, žmogaus blaškymąsi ir nerimą. Ši paroda buvo didelis atsigavimas.

bab.

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WELLOW SPRINGS, ILL.

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdrau-
tiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdraudą tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudus tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALE APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudus mokeskis \$2.00 i metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijū. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

Daug atsiakta, daug dar reikia Moterys pirmauja

Praėjusį šeštadienį Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, buvo atidaryta ketvirtoji Jaunųjų Dailininkų Klubo dailės darbų paroda gausiai publikai atsilankius.

Parodoj dalyvauja 10 moterų, ir tik 4 vyrai. Moterys dailininkės sudaro ir darbų didžiąją dalį.

Apie parodą būtų galima šią pasakyti ir daug ko nepasakyti, nes iš 69 darbų yra ir gerokai silpnesnių. Daugiausia parodos dalyviai išstatė po 6 darbus, kiti tik po du ar kiek daugiau. Juri komisija: Balukienė, Virkau ir Prapuolenis premijas paskyrė, sakyčiau, pagal "savo skonį", tai gal ir gerai, kaip gi kitaip. Juk menas "išreiškia gyvenimą". Pvz. Algirdas Trinkūnas pavaizduoja "tineidžerių" akrobatiškus šokius iš ciklo "Jaunimas 1965, Nr. 1". Trinkūnas moka pagauti naivybių impulsą. (žiūr. nuotrauką). Pagal gražiai išleistą parodos katalogą, tenka alfabetinė eilė skulptoriui Petručiui Aleksai, kuris turi tik du darbus: "Politiką" ir "Pirmieji", už kurį laimėjo Garbės pažymėjimą. Jis dailę studijavo Institute of Design ir IIT, kur 1957 m. įsigijo Bachelor of Science laipsnį. Marija Ambrozaitienė turi septynis ir beveik visus grafikos darbus. Tiksliai du spalvoti, "Pajacai" (nr. 8) ir "Judėsys", gerai atlikti darbai. Be to, ji turi iš lituotos geležies gėles. Juodas-baltas keli grafikos darbai gerai pavykę. Dalia Virbickaitė-Ancevičienė, gimusi Kaune, mokslus ėjo Chicagos Meno Institute ir Illinojaus universitete, kur įsigijo Bachelor of Arts laipsnį. Ji savo šešiuose darbuose reiškiasi kaip realiste, turinti kokią nors idėją, pvz. "Raudona šienapiūtė" (Nr. 15), pavaizduoja piovėją su dalgiu raudoname fone. Tai reiškia, kad komunizmas "šienauja" pavergtuose kraštuose. Nijolė Banienė, gimusi Kaune. Meną studijavo Illinojaus ir Chicagos universitetuose. Art Institutą baigusi 1957 m. Jėšios neblogas didesnio formato tekstūrinis darbas "Gėlės audroje" (nr. 21). Ji turi taip pat šešis darbus. Kristina Bulotaitė, jaunesnioji Dalios sesuo, kuri šioj parodoj nedalyvauja, Kristina gimusi Kaune. Dabar tebestudijuoja industrinį meną Illinojaus universitete ir grafiką Chicagos Meno Institute. Ji laimėjo antrąją premiją už "Crescendo" (Nr. 26). Tai juodas-baltas abstraktinis darbas. Iš viso ji išsiskiria iš visos, daugiau ar mažiau "realistų" grupės. Josios dailės darbai sintetiniai — abstraktūs. Vienas

kolažo darbas. Regina Jautokaitė, gimusi Rietave. JAV studijavo Wilson kolegijoj ir IIT ir Inst. of Design. Gilinasi grafikoje. Ji laimėjo Garbės pažymėjimą už lino raizinį "Fatalinis kritimas". Dalia Kolbaitė, gimusi Kaune. Studijavo Loyola univ., Chicagos Meno Institute, Chicagos universitete, kuriame įsigijo Master of Arts laipsnį prancūzų kalboje. Dabartiniu laiku dėsto prancūzų kalbą Northern Illinois universitete ir toliau gilinasi meno srityje. Ji turi šešis darbus. "Miestas saulėje" ir kiti gamtovaizdžiai tapybiškai labai gerai išlaikyti. Geros ir dvi akvarelės, pvz. "Gėlės ir vaisiai" (Nr. 35). Vida Krištolaitytė, gimusi Kaune. Illinojaus univ. įsigijo Bachelor of Fine Arts laipsnį, ir Chicagos Meno Inst. Dabar ruošiasi Master of Fine Arts laipsniui Pratt Institute, New Yorke. Ji plačiai dalyvavo įvairiose parodose. Ji laimėjo pirmąją premiją už "Figūrą Nr. 2" ir Garbės pažymėjimą už grafikos darbą "Paradoksas". Krištolaitytės al. tapyba atrodo, kaip "action painting", su daug impasto, josios figūros atletiškos, sakyčiau, akrobatiškos, beveik nematomos per stiprias spalvas. Juozas Mikelevičius, trečiosios premijos laureatas (už "Adele" Nr. 45-al.). Gimęs Kaune 1937 m. Studijavo Chicagos Meno Institute. Turi taip pat šešis darbus — al. ir dvi litografijas. Valentinas Ramonis - Ramonaitis, J. D. Klubas pirmininkas su šešiais aliejaus darbais pasinėšęs kontrastingas "saulėtas" spalvas", tačiau ne visur jos išlaikytos. Pav., "Chicagos uostas" (Nr. 52) už laivo krantinės sti-

pri geltona spalva verčia laivą ant šono. Ramonis taip pat gimė Kaune, 1938 m. Gyveno Pietų Amerioje, kur Venezueloje baigė Meno Akademiją ir Chicagoje tęsė studijas. Elda Rundzaitienė gimė Buenos Aires, Argentinoje, kur studijavo dailę Meno Akademijoje ir kartu mokytojavo. Jos du darbai neblogi.

Zita Sodeikienė, gimusi Jurbarkė. Chicagoje baigė Meno Institutą. Ji stipriai reiškiasi formos organizme, motyvų bei nuotaikų aspektuose. Pav., "Muzikantai", "Kitoj planetoj" (Nr. 60 ir 63) verti dėmesio. "Nuotaikos" (Nr. 62) šešių dalių vitražo formos kompozicija (akrylis). Vida Stankienė turi tris al. darbus: Josios "Sapnas" (Nr. 64) surrealistinis miržas įdomus, bet negilus kūrinys. Studijavo Chicagos Meno Institute ir Wayne State univ., kurį baigė Bachelor of Science laipsniu.

Jaunimo Metais mūsų jaunieji dailininkai gal ir daugiau parodų surengs. O ši paroda rytoj baigiasi.

Vyksta parodos

RYTOJ ATIDAROMA EKUMENINIO MENO PARODA

St. Benet gallery, Wabash ir Jackson Blvd., vidurmiestyje, rytoj 1:00 val. popiet atidaroma religinio meno (Ecumenical Art) paroda, kurioje dalyvauja ir lietuvaitė dailininkė Bronė Jameikienė. Paroda tęsis iki balandžio 24 d.

CHICAGOS MENO INSTITUTE

kovo 31 d. atidaroma Chicagos ir apylinkės akvarelės, piešinių ir spausdinių meno paroda. Atidarymas prasidės 3:30 val. popiet.

HENRI MATISSE PARODA

Chicagos Meno Institute Morton Wing dabar vyksta prancūzų didžiojo dailininko Henri Matisse apžvalginė paroda. Reikia mokėti 50c. už įėjimą.

Paroda baigsis balandžio mėn. pabaigoje.

Petras Rimša Vargo Mokykla

VYRAS SU ...

(Atkelta iš 7-to psl.)

nina savo pozicijas. Mes, tremtiniai, šitokios vakarų politikos nesuprantame. Šitokią politiką Mikolaičiko atsisaukimas griežtai peikia:

"... vakarų valstybės ... teikia pagalbą savo atkakliesiems priešams, komunistinėms šalims, ir tuo būdu prailgina bankrutavusio komunistų ūkio gyvavimą, o ne prisideda prie jų žlugimo".

Istorija moko, kad žmogus tremtyje gyvendamas dešinėja. Reikia klausyti psichologų, kodėl šitaip atsitinka. Pasaulio dvasinių vertybių biržoje tremtinių akcijos krinta. Komunistų blokui linksma, kai tremtinių bendruomenėje rasistų, šovinistų, religinių fanatikų ir monarkistų skaičius auga. Gali būti, kad iš nostalgijos jausmo tremtinių konservatyvėjimas minta.

Laisvajame pasaulyje yra žmonių, linkusių dinamiškai galvoti ir tiesos ieškoti. Šita žmonių rūšis yra tiek nuoširdi ir naivi, kad labiau žavisi tuščia komunistų retorika, negu traškiška tremtinių patirtimi.

Zvelgdami į aną pusę įsitikiname, kad slopinamoji opozicija prieš komunistų diktatūrą konsoliduojasi. Komunistų pavergtose ir okupuotose šalyse privataus ūkio ir privačios iniciatyvos idėja populiarėja. Šita idėja atrodo "progresyvi" tiems, kurie nusivylė komunizmo mokslu.

(Bus daugiau)

Dalia Kolbaitė

Gėlės ir vaisiai (akvarelė)

(Jaunųjų Dailininkų Klubas ketvirtosios parodos Čiurlionio galerijoje Chicagoje)